

Anna Moskwa, Michał Kurtyka

1) Opis czynu i stanu faktycznego

Świętokrzyski Park Narodowy został utworzony na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 roku. Pierwotnie jego powierzchnia wynosiła 6054,09 ha. Następnie granice Parku zostały powiększone mocą rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

W przygotowywanym w Ministerstwie Środowiska w 2019 r. projekcie rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego przewidziano wyłączenie z granic Parku nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa, znajdujących się w użytkowaniu wieczystym Parku, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, stanowiących działki o nr ewidencyjnych 2039/1, 2039/2, 2039/3 o łącznej powierzchni 1,3447 ha oraz nieruchomości gruntowych utworzonych z działek stanowiących własność Domu Zakonnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, o nr 2003 i 2040 o łącznej powierzchni 3,9736 ha, tworzących enklawę na wzgórzu Święty Krzyż.

Z uwagi na zasadę dyskontynuacji prac rządu, w związku z zakończeniem kadencji Rady Ministrów, procedura legislacyjna tego projektu rozporządzenia nie została zakończona. W 2020 r. Ministerstwo Środowiska ponownie przystąpiło do prac nad projektem rozporządzenia przewidującym wyłączenie z granic Parku tylko trzech ww. działek ewidencyjnych o powierzchni 1,3447 ha.

We wskazanym okresie funkcję Ministra Środowiska i Klimatu pełnili Michał Kurtyka (6 X 2020 do 26 XI 2021) i Anna Moskwa (od 26 XI 2021 do dziś).

Zgodnie z art. 10 ust. 1a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody „likwidacja lub zmniejszenie obszaru parku narodowego następuje wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych jego obszaru”.

W wyniku konsultacji społecznych w toku procedowania projektu Rozporządzenia Rada Ministrów przedłożyła „Raport z konsultacji publicznych i opiniowania projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego”. W raporcie tym, odnosząc się do uwag dotyczących naruszenia wymaganej art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody przesłanki bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych, Ministerstwo uzasadniało, że sumarycznie powierzchnia Parku zwiększy się o ok. 62 ha, biorąc pod uwagę planowane wyłączenie z jego granic działek o powierzchni ok. 1,35 ha i włączenie działek o powierzchni 62,50 ha, w związku z czym art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody nie ma zastosowania.

W dniu 2 lutego 2022 r. weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, którym obszar ŚPN został

zmniejszony wskazane wyżej działki o powierzchni 1,35 ha, jednocześnie do powierzchni Parku włączono obszar o powierzchni 62,5 ha leżący na terenie Gminy Waśniów.

Opisywany powyżej proces legislacyjny został poddany kontroli NIK zakończonej raportem nr LKI.430.001.2022 Nr ewid. 26/2022/S/21/001/LKI. W owego raportu wynika m.in., iż Ministerstwo Środowiska nie przedłożyło dokumentacji stwierdzającej bezpowrotną utratę zarówno wartości przyrodniczych, jak i kulturowych terenów wyłączanych z obszaru ŚPN – zgodnie z art. 10 ust. 1A ustawy o ochronie przyrody. NIK w konkluzji raportu z kontroli wniósł o podjęcie działań mających na celu nowelizację rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2021 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego, polegającą na ponownym włączeniu w granice ŚPN działek ewidencyjnych stanowiących własność Skarbu Państwa, leżących na terenie gminy Nowa Słupia, o nr 2039/1, 2039/2, 2039/3 o łącznej powierzchni 1,3447 ha, tworzących enklawę na wzgórzu Święty Krzyż.

Marian Puchała, ojciec superior klasztoru na Świętym Krzyżu, w opublikowanym przez oblatów filmie, zatytułowanym „Święty Krzyż nadal cierpi” co do celu zmiany granic ŚPN stwierdził, iż: „na naszą prośbę Rada Ministrów wydała rozporządzenie w 2022 roku o zmianie granic Świętokrzyskiego Parku Narodowego. I to rozporządzenie umożliwiło nam napisanie wniosku o wykupienie skrzydła zachodniego i małego budynku obok, tzw. szpitalika, żebyśmy mogli jakoś normalnie funkcjonować”.

Jak donosiły media – oblaci złożyli wniosek o sprzedaż wyłączonych mocą Rozporządzenia terenów ŚPN w trybie bezprzetargowym ze wskazaną w tytule artykułu bonifikatą.

Ta sama gazeta (Gazeta Wyborcza – Kielce) w dniu 5 maja 2023 roku podała w artykule, że Starosta Kielecki Mirosław Gębski odmówił sprzedaży powołując się na to, iż „pozbycie się nieruchomości nie wpisałoby się w zasady prawidłowego i racjonalnego gospodarowania nieruchomościami publicznymi”.

Jednak jak się okazało wedle doniesień tej samej gazety z 12 maja 2023 roku w dniu 28 kwietnia 2023 roku Starosta wydał zarządzenie w którym wskazał nieruchomości do oddania w odpłatne użytkowanie, na okres 50 lat, na rzecz Domu Zakonnego Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej na Świętym Krzyżu, z przeznaczeniem na zagospodarowanie zapewniające, wymaganą zasadami wynikającymi z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, niepodzielność i integralność Zespołu Klasztornego na Świętym Krzyżu.

2) Identyfikacja podstawy prawnej czynu

W zakresie odpowiedzialności karnej opisywane czynność winna zostać rozpatrzona w pierwszej kolejności pod kątem zaistnienia znamion przestępstwa z art. 231 § 2 kk.

Zgodnie z poglądami doktryny [Duże Komentarze Becka. Wydanie 7 rok 2021 pod red. prof. A. Grześkowiak] : czynność sprawcza może polegać na działaniu (przekroczenie uprawnień) lub zaniechaniu (niedopełnienie obowiązków). Dla zrekonstruowania szczegółowego zakresu normy prawnokarnej niezbędne będzie sięgnięcie do przepisów określających zakres uprawnień i obowiązków funkcjonariusza publicznego wynikających z zajmowania stanowiska lub pełnienia funkcji, na co składają się nie tylko przepisy ustaw i rozporządzeń wykonawczych, lecz także regulaminów czy statutów [Marek, Kodeks karny, 2010].

Warunkiem odpowiedzialności karnej jest działanie na szkodę interesu publicznego lub prywatnego. Jeżeli doszło do przekroczenia uprawnień lub niedopełnienia obowiązków przez funkcjonariusza publicznego, ale nie prowadziło ono do powstania szkody, zachowanie takie może być jedynie podstawą odpowiedzialności służbowej lub dyscyplinarnej [post. SN z 25.2.2003 r., WK 3/03]. Przez szkodę należy rozumieć zarówno szkodę materialną, jak i niematerialną, w tym krzywdę moralną, co się wiąże z różnym charakterem dóbr, którym może zagrażać omawiane przestępstwo [Uchwała SN z 29.1.2004 r., I KZP 38/03]. W zakresie znamion działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej (§ 2 art. 231 kk) to zgodnie z art. 115 § 4 kk: Korzyścią majątkową lub osobistą jest korzyść zarówno dla siebie, jak i dla kogo innego.

Odnosząc powyższe do realiów niniejszej sprawy w zakresie podejrzenia zaistnienie znamienia przekroczenia uprawnień - w cytowanym wyżej raporcie NIK stwierdzono, iż w trakcie prac nad projektem rozporządzenia nie wykazano zaistnienia przesłanki bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych tego terenu, wymaganej art. 10 ust. 1a ustawy o ochronie przyrody. Podczas prac legislacyjnych oraz w toku kontroli przedstawiciele Ministerstwa prezentowali stanowisko, że pomimo przewidywanego wyłączenia z obszaru Parku działek o powierzchni ok. 1,35 ha, jednocześnie planowane jest włączenie w jego granice innych działek o łącznej powierzchni 62,50 ha, a zatem nie ma miejsca sytuacja zmniejszenia obszaru ŚPN. W związku z tym uznawano, że do projektu rozporządzenia nie ma zastosowania art. 10 ust. 1a uoop, z którego wynika, że zmniejszenie obszaru parku narodowego następuje wyłącznie w razie bezpowrotnej utraty wartości przyrodniczych i kulturowych jego obszaru. Taka interpretacja tego przepisu może doprowadzić do wystąpienia niebezpiecznego precedensu, bowiem pod pretekstem powiększenia obszaru parku narodowego będzie możliwe wyłączenie z jego granic terenów cennych przyrodniczo i kulturowo .

Co do działania w celu osiągnięcia korzyści majątkowej – wypowiedź oblata Mariana Puchały nasuwa uzasadnione podejrzenie, iż Ministrowie Środowiska procedując kwestionowane rozporządzenie działali w celu umożliwienia zakonnikom wykupu wyłączonych z ŚPN terenów.

3) Możliwa ścieżka odpowiedzialności

W zakresie podejrzenia popełnienia wskazanego w pkt 2 przestępstwa z art. 231 § 2 kk – postępowanie przygotowawcze winno być prowadzone przez organy ścigania w tym Prokuraturę – a ewentualna odpowiedzialność ustalana będzie finalnie przez sądy powszechne.

Anna Moskwa, Michał Kurtyka – Ministrowie Środowiska i Klimatu.

Przygotowanie projektu rozporządzenia RM w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego z naruszeniem ustawy o ochronie przyrody, poprzez niezasadne zmniejszenie powierzchni Parku m.in. o powierzchnię zajęta przez zakon oblatów.

Podejrzenie popełnienia przestępstwa z art. 231 § 2 kk.

Zagrożenie odpowiedzialnością – kara pozbawienia wolności do lat 10.

PROJEKT ROZPORZĄDZENIA
LISTY HAMBURGU